

چه انیمیشن‌هایی برای کودکان مناسب نیست؟

برنامه‌ای برای ندیدن

ارزش‌ها و شرایط انتخاب یک محتوای تصویری در هر خانواده متفاوت است. ممکن است در خانواده‌ای معیارهای انتخاب یک اثر طوری باشد که هیچ محتوایی را در دایره امن خانواده راه ندهد یا ارزش‌های یک خانواده دیگر به گونه‌ای تعریف شده باشد که حتی دیدن فیلمی ترسناک مانند آره هم قابل توجه باشد؛ اما درست و غلطی در این میان وجود دارد؟ رتبه‌بندی سنی انیمیشن‌ها به گونه‌ای است که در تمام دسته‌ها گزینه نظر و تصمیم والدین لحاظ شده است، چراکه هر خانواده و هر کودکی روحیه و شرایط مخصوص به خود را دارد، پس بهتر است در ابتدا رتبه‌بندی سنی را در نظر گرفته و بعد از دیدن انیمیشن انتخاب مناسب خانواده خود را انجام دهید. اما نکاتی هم درباره انیمیشن‌ها وجود دارد که خوب است بدانید. به طور کلی در صورتی که در یک انیمیشن محتوایی فرای قدرت درک و فهم کودک وجود داشته باشد، شوخی‌هایی مناسب بزرگسال در آن باشد و تخیلی را در کودک فعال کند که با ارزش‌های انسانی در تضاد باشد، آن را با احتیاط بیشتری تماشا کنید. با توجه به این نکات در این مطلب چند مورد از انیمیشن‌های معروفی که بهتر است فرزندان شما آنها را تماشا نکنند، معرفی و بررسی می‌کنیم.

زهره صالحی‌نیا

کارشناس
سواد رسانه

هتل ترانسیلوانیا

سری‌های هتل ترانسیلوانیا نیز مانند غارنشین‌ها بیشتر اثری بزرگسالانه هستند تا اثری مخصوص کودکان. شاید این مساله باعث تعجب شما شود، چرا که استقبال از اثر موزیکال و بامزه‌ای مانند هتل ترانسیلوانیا به کمک دوبله آن در ایران بالا بوده و بسیاری از کودکان با موسیقی جاری در این انیمیشن سرخوش شده و آن را چندباره دیده‌اند.

اصل قصه این انیمیشن مساله‌ای نیست که بتوان برای کودکان آن را تشریح کرد. آیا می‌توانید به سوالاتی مانند این که «خون آشام چیست؟ چه می‌خورد؟ هیولاها همه جا هستند؟ من هم می‌توانم خون آشام شوم؟» پاسخ دهید؟ در ذهن کودک این مساله همیشه مطرح هست که چطور می‌توانم خون آشام شوم؟ چون با توجه به این که بچه‌ها آنچه را می‌بینند تا حدود هفت سالگی واقعی تلقی می‌کنند و تا حدود ۱۲ سالگی متوجه تفاوت واقعیت و تخیل می‌شوند، ولی هنوز هم آنچه از طریق فیلم و انیمیشن به او ارائه می‌شود، می‌پذیرد. جذابیت خون آشام و هیولا بودن به اندازه‌ای است که کودک با توجه به دیدگاه اشرف مخلوقات بودن، خود را در موقعیت ضعف می‌بیند انسان نمی‌تواند پرواز کند، نمی‌تواند کارهایی خارق‌العاده را که یک خون آشام انجام می‌دهد و این انیمیشن به آن می‌پردازد، انجام دهد و همین باعث می‌شود همان‌طور که دیدن فیلم‌های پرستس‌های کودکان را در آرزوی پرستس بودن غوطه‌ور می‌کند، این مدل محتوا نیز کودکان را به سمت تخیلاتی می‌کشاند که غیرواقعی است. بسیاری از نوجوانانی که با دیدن سریال و فیلم‌های مربوط به ومپایرها/خون آشام‌ها عاشق و دل‌باخته دنیای تخیلی آنها می‌شوند این اصل را به علت هجمه محتوای نامناسب فراموش کرده‌اند که انسان اشرف مخلوقات است. سرک کشیدن در دنیای تخیلات اگرچه جذاب است و تخیل کودک را فعال می‌کند اما به دادن به مفاهیم ابرانسان یا موجودی فرای قدرت انسان باعث مشکلات جدی در نوجوانی و پذیرش خود به عنوان انسان می‌شود.

غارنشین‌ها

غارنشین‌ها ۱ و ۲ ماجرای خانواده‌ای است در عصر حجر. شخصیت اصلی داستان دختری غارنشین است که برخلاف پدرش که مردی محتاط است، دوست دارد دنیای اطراف را تجربه کند و با روی هیجان انگیز زندگی مواجه شود. آشنایی او با پسری به نام گای شروع ماجراجویی خانواده است. این انیمیشن اگرچه در بستر عصر حجر پرداخته شده اما کاملاً زندگی یک خانواده آمریکایی را مد نظر دارد. انیمیشن بر پایه عشق پدر و دختر و عشق نوجوانانه دختر با پسر شکل می‌گیرد. مفاهیمی چون رابطه با جنس مخالف و عشق، برای کودکان زیر سن ۱۲ سال به نوعی باز کردن مساله‌ای است که هنوز درکی از آن ندارند. درست مثل گفتن پاسخی که سوالی برایش مطرح نشده. انیمیشن The Croods بیشتر یک کمدی بزرگسالانه است، با شوخی‌های جنسی و ارجاعات بزرگسالانه که کودکان درکی از آن ندارند. این مساله در دوبله پررنگ‌تر نیز می‌شود. متأسفانه در بسیاری از انیمیشن‌های دوبله شده در داخل ایران شوخی‌های بزرگسالانه‌ای به داستان اضافه می‌شود که کودکان آن را نمی‌فهمند. همین نامفهوم بودن انیمیشن ذهن کودک را مشغول می‌کند. کودک این درک را دارد که مساله‌ای در این محتوا در جریان است که او متوجه اصل آن نمی‌شود لذا شروع به خیال پردازی و گمانه‌زنی درباره محتوا می‌کند. همین مشغول بودن ذهن کودک به مساله‌ای که در حدود سن رشدی او نیست، نوعی آسیب و دلمشغولی نامناسب است.

باب اسفنجی

این هم یک مورد عجیب و همه‌گیر دیگر، بسیاری از کودکان و حتی بزرگسالان درگیر انیمیشن جذاب باب اسفنجی هستند اما جالب است بدانید در بسیاری از مقالاتی که درباره انیمیشن‌های مناسب کودکان نوشته شده نام این انیمیشن به عنوان مورد نامناسب ذکر شده است. اما چرا؟ یکی از مهم‌ترین علت‌ها استفاده از به اصطلاح شوخی‌های کثیف یا نامناسب در این انیمیشن است. محتوای بزرگسالانه در قالب انیمیشن اصلی‌ترین مشکل باب اسفنجی است. شرایط غیرقابل پیش‌بینی اتفاقات پی در پی و عجیبی که در سریال می‌افتد باعث جذابیت آن است. اما کودک متوجه داستان و شوخی‌ها و طنز سیاه این انیمیشن می‌شود؟ به قطع می‌توان گفت خیر. ارجاعات بزرگسالانه از معضلات این مدل انیمیشن‌هاست، مثلاً شوخی درباره مساله‌ای رایج در زندان‌های آمریکا که حتی یک فرد بزرگسال در ایران هم از آن اطلاعی ندارد. گاهی خشونت جاری در این انیمیشن در پشت شیرین‌کاری‌ها و جذابیت‌های کارتون پنهان می‌شود اما بلاهایی که بر سر شخصیت‌های انیمیشن می‌آید استرس‌زا و بعضی اوقات غیرمنصفانه است.

شهر اشباح

ساخته‌های میازاکی اگرچه اصالتی شرقی دارند اما به علت داشتن مسائلی مانند گم شدن والدین یا حمله هیولا و کودکان بی‌پناه، برای بچه‌های زیر ۱۲ سال مناسب نیستند. تخیل عمیق و پر از استعاره فیلم‌های میازاکی هر قدر که برای سنین نوجوانی قابل استفاده و گفت‌وگوست برای کودکان غیرقابل درک و هضم است. شهر اشباح از آثار معروف و محبوب میازاکی که اثری بر ضد فرهنگ زیاده‌خواهی و مصرف‌گرایی است برای کودکان به هیچ وجه مناسب نیست. شخصیت اصلی داستان در اتفاقی والدین خود را گم می‌کند و این مساله‌ای نیست که کودک به سادگی آن را درک کند و همواره خود را در جای قهرمان می‌بیند که والدینش را از دست داده، همچنین حضور موجودات عجیب‌الخلقه و داستان نامتعارف و غیرقابل پیش‌بینی و پرگره انیمیشن برای ذهن ساده کودک سنگین و استرس‌زاست.

